

16306

16307

16308

16309

16310

16311

16312

16313

29199

2-89

54

891.99-1

Հրատ. Փիլիպպոս Վարդապարեանի

Դ Ա Շ Ն Ա Կ Ն Ե Ր

Յովհաննէս Թումանեանցի

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ջ

Տպար. Յ. Մարտիրոսեանցի. | Типогр. И. Мартиросіанца.
Орбеліановская ул. № 1 | 2.

1896

3605

✓

Ն Ա Խ Ե Ր Գ Ա Ն Ք

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 15-го апрѣли 1896 года.

Լեռներ, ներշնչած դարձեալ ձեղանով,
Թնդում է հողիս աշխույժով լրցւած
Եւ ջերմ ըղձերըս բաղլից հալածւած
Ձեզ մօտ են թռչում յախուռն երամով:

Ձեզ, ձեզ վերստին, ամպնմած լեռներ,
Կեանքի տխրութեան ամպերի տակից
Ես ձայն եմ տալիս և ծանրաթախիժ
Հողուս ձայները ձեզ բերում նրէր:

Քեզ մօտ եմ գալիս, իմ հին տրտմութիւն,
Վեհափառ դայեակ մանուկ օրերիս,
Այնժամ էլ չէիր ինձ հանգիստ տալիս՝
Սըրտիս ականջին պատմելով թաղուն...

6824.57

Ո՛վ, որ կանչում ես զիշեր ու ցերեկ
Հազար ցաւերով, Հազար ձևերով...
Ոգևորութեան հրդօր թւերով
Քեզ մօտ եմ զալիս, հայրենիք իմ հէզ:

Գալիս եմ, բայց ոչ ուրախ երգերով
Քո ծաղիկներին ծաղիկ աւելցնեմ,
Այլ դառն հեծութեան հառաջանքներով
Այդ անդրնդախոր ձորերըդ լցնեմ...

Ձորեր, ա՛յ ձորեր, ս՛եւ, լաճնաբերան,
Սրբոյիս այս տանջող վերքերի նրման,
Աստծոյ հարւածի հետքերն էք դուք էլ,—
Եղ մօտ եմ զալիս,—ուզում եմ երգել:

Դուք էլ խօսացէ՛ք, դուք էլ պատմեցէ՛ք,
Ձեր անդունդներով եկէ՛ք, չափւեցէ՛ք,
Տեսնեմ դուք էլ էք այնքան մեծ ու խոր
Հոգուս անյատակ թախիժն է ինչ որ...

ԳՈՒԹԱՆԻ ԵՐԿ

Ա՛րի դուժան, վա՛րի դուժան,
Օրն եկել է—ճաշ դառել,
Առք *) շուռ տուր, խոփիդ դուրբան,
«Օրհնեալ է Աստած, հօրովէլ»:

Քաշիր եզր, ուսիդ մատաղ,
Քաշիր, քաշենք—վար անենք,
Ճիպտին արա, քըշիր հօտաղ,
Մեր սև օրին ճար անենք:

Պարտքատէրը զանգատ զընաց՝
Քեօխվէն կըզայ—կըծեծի,
Տէրտէրն օրհնեց, անվարձ մընաց՝
Կըբարկանայ—կանիժի:

Ձեռքս դատարկ, ուժիս հատած,
Հազար ու մին ցաւի տէր,
Ինձ են նայում մերկ ու սոված
Մի տուն լիքը մանուկներ:

Էն օրն եկան թովջի արին,
Հարկ են ուզում տէրութեան,—

*) Առք—խոփի վերցրած հողը:

Ի՞նչ տամ կռուին ու բեգարին...
Վարի, վարի իմ գութան:

Ինչ որ աչքս բաց եմ արել
Պակաս եմ ու պարտապան.
Քո մաճըդ եմ ձեռքըս առել,
Իմ ապաւէն—իմ գութան:

Աստուած հէրու կարկուտ զըրկեց,
Բարկացել էր ինձ վըրայ,
Մի կռիւից էլ բանդէն *) զըրկեց,
Կորչում էի սովամահ...

Բայց չըզիտեմ ես վըհատել,
Սով, եկ **) լինի թէ երաշտ,
Խով ու ձևիչըդ կարկատել,
Դուրս եմ եկել կրկին դաշտ...

Արի գութան, վարի գութան,
Օրն եկել է ճաշ դառել,
Առը շուռ տուր, խովիդ դուրբան,
«Օրհնեալ է Աստուած, հօրովհէլ...»

1887.

*) Հողեղէնը, մարդը.

**) Անձրեացին

ՕՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Իմ եղբայրները օտարութեան մէջ
Ինձ ասում էին, — «Կարօտ ենք, երգիչ,
Մեր հայրենիքի երգերիցն ասա.

Քո երգից նորա
Մայրական զւարթ
Հողի ու ջրի
Եւ մեր հարազատ
Հայ ժողովրդի
Համն ու հոտն առնենք,
Որ մըխիթարենք...

Սիրտս լըցեցաւ, և հառաչեցի...
Նրանք էլ ինձ հետ սառտիկ ցաւովի
Ազադակելով արտասուում էին.

Եւ հոսում էին
Արտասուքները
Տխուր աչքերից,
Եւ մեր ձայները
Մի ծանօթ կսկիծ
Ուժեղացնում էր
Եւ միացնում էր...

Եւ, տխրութեան մէջ կամ թէ խնջուքի,
Օտար աշխարքում,
Մենք այսպէս էինք մեր հայրենիքի
Երգերը երգում...

1892

ՎԱՏ ՕՐԵՐ

Յուրտ է, իմ ընկեր, և հողմ ահագին.
Սև թևերը լայն փրուած մեր գլխին
Խուլ որոտում է երկինքը խաւար.
Դէս ու դէն ցրւած ամպերն հողմավար
Փնտրում են, կարծես, մի տեղ-օթեան
Մոլորւած մարդու մըտքերի նման:

Այս աղէտակոծ, մոլի և չքնչին
Կեանքի ցաւերի, դաւերի միջին,
Այս խաւար, ճնշող, ցուրտ մթնոլորտում
Հանգիստ չեն, ընկիր, նաև իմ հողում
Մտածմունքներս, տենչերս աննենգ.
Նոյնպէս հալածւած, նրանք էլ երբէք
Չեն կարողանում գտնել ապաստան—
Երկրնքի ցրւած ամպերի նման:

1892.

ԵՐԳՁԻ ՎՐԷԺԸ

Ծանրը հեծութեան ժամանակների
Եւ ճընշումների անըզգայ որդիք,
Կամեցայ սիրել, սակայն դուք բարի
Սիրտըս ու հոգիս զայրոյթով լցրիք:
Բայց դրա համար ես այնպէս կերգեմ,
Որ այդ ձեր սիրտը ցաւից պատառի,
Տրիւր ձայներով կը թունաւորեմ
Հանգստութիւնը դալոց օրերի:
Յուսահատութեան թախծալի երգով
Լեղի կը դարձնեմ ձեր կեանքը բոլոր,
Եւ դուք կարտասուէք լիացած աչքով,
Խնջոյքների մէջ նստած գըլխակօր:
Եւ խիստ վրէժը զայրացած երգչի
Չեզ կը հետևի մինչև գերեզման,
Չեր սիրտը կայրի, հոգին կը տանջի...
Եւ կը տառապէք այսպէս յաւիտեան:

1892.

ՔՐԻՍՏՈՍՆ ԱՆԱՊԱՏՈՒՄ

Անապատի մէջ խաւար ու տխուր,
Յրաժ քարերից մի քարի վրայ,
Գլխակոր նստած, մտախոհ և լուռ,
Աշխարքի մասին մտածում էր Նա:

Նորա ճակատը մութն էր առաւել
Քան անապատը զիշերւայ մթնում.—
Նա պատրաստւում էր սէր, լոյս ծաւալել
Մարդկային կեանքի մութն անապատում...

Այնտեղ լուռ էր աղմուկն ահագին
Անօրէնք երկրի ամեն ծայրերից,
Եւ վշտանում էր սիրտն սոստաճալին
Մոլութեան երգի, սուգի ձայներից...

Եւ անապատում մի քարի վրայ
Միայնակ նստած արտասուում էր Նա:

1892.

ԱՆ, ԵՍ ԵՐԱՆԻ...

Ա՛խ, ես երանի
Կայծակ լինէի,
Որոտ-ճալթիւնով
Մռայլ ամպերից
Թռչէի վերև,
Զարկէի ուժգին
Եւ պատառէի
Կամարն երկնքի,
Յայց տալի երկրին
Գաղտնիքը վերին,
Որ տեսնէր այնտեղ
Ինչ բան կայ ահեղ,
Կամ ով է նստած
Եւ ուր է Աստուծ...

1892.

ԵՐԿԻՆՔ ԵՒ ԵՐԿԻՐ

Իւր խոր հայեացքով երկինքը մի օր
Ներքե—մայր երկրի երեսին նայեց,
Տեսաւ զեղեցիկ դաշտեր, սար ու ձոր,
Անտառներ, ծովեր... և սիրահարեց:
Երկիրը՝ թմրած, տխուր, ցըրտամեռ,
Յանկարծ սթափեց զարունքւայ կեանքով,
Վառւեցին սրտում հըրեղէն բոցեր
Եւ շնչեց հազար ծաղկանց բուրմունքով...
Եւ պինդ սիրեցին այսպէս իրարու
Իրարից բաժան, իրարից հեռու

Երկինք և երկիր...

Բայց երբ է սէրը արգելք հարցընում.
Հէնց որ գալիս է գիշերը հասնում,
Երկինքն աստղալի, անհամբեր, աղա՛հ,
Իւր հազարաւոր աչքերը բանում,
Հիացած նայում սիրուհու վրայ—
Մինչև լուս նայում և չի կշտանում:
Եւ աստղ-աչքերը վառ վառ ցոլանում,

Ընկնում են երկրի կրճքերը ջրային,
Որոնք փրփրում են, ուռչում, բարձրանում,
Ճգնում են հասնել վեր—սիրահարին:
Եւ սիրող երկինքն աւելի վառւած,
Գիշերւայ բոլոր զուգսով զարդարւած,
Փրուում է իրան բոլոր փառքերը,
Իւր բոլոր տենչերն, այլուղ կրքերը,
Վառւում, բորբոքում,
Փարում է, զրգւում...

Եւ երբ չի հասնում իւր անհաս սէրին,
Լուռ լուռ ճպում է ցոլուն աչքերին,
Յոլուն աչքերից գիշերւայ մըթնում
Երկրի երեսին ցողեր են ընկնում,
Մարգարիտ ցողեր—արցունք երկնային...
Իսկ այդ ժամանակ երկիր-սիրուհին
Հազար շրթունքով սարերի ծայրից
Համբույր է տալիս թխպոտ ամպերին,
Անհուն ծովերից, անթիւ ծովերից
Հազար կրճքերով ձգտում է ետին.
Տանջւում է ուժգին, վառւում է սէրը,
Յուզւում են, փրփրում նորա ջրերը,
Սակայն չեն հասնում քնքոյշ փափագին,
Պանըր տնքում են, հեծծում ահագին...

Ամպերի տակից,

Իւր մթին զահից

Բոլորը տեսնում լուսինը անքուն
 Եւ բանաստեղծին պատմում է թագուն,
 Թէ ինչպէս ծովը զիշերւայ միջնում
 Ուռցնում է իրան կուրծքը տարփայլի,
 Երկինքը հազար աչքերով ժլպտում
 Եւ գաղտնի սիրոյ համբոյր է տալի.
 Եւ իրար համար երգեր են ասում,
 Իրար փայփայում, զգւում, արտասւում,
 Ինչպէս կենդանի, զգայուն մարդիկ...
 Եւ բանաստեղծը տխրում է սաստիկ,—
 հախանձում է նա, թէ ինչու չունի
 Ինքն էլ այնպիսի մի վեհ սիրուհի:

1894.

ՀՈՒՆՆ ՈՒ ԿԱՏՈՒՆ

Ժամանակով կատուն ճոն էր,
 Հունն էլ գլխին գլակ չունէր.
 Միայն զիղեմ ոչ որդիանց-որդի
 Ճանդել էր մի գառան մորթի:
 Իկաւ մի օր՝ ձմրանամբտին,
 Կատուի կուշտը տարաւ մորթին.—
 «Բար՛ աչոյում, ուստա Փիսօ,
 Գլուխս մըսեց, ՚ի սէր Աստծոյ,
 Առ էս մորթին ու ինձ համար
 Մի գլակ կարի գլխիս յարմար.
 Վարձդ կը տամ, միանմիտ մնայ,
 Միայն խնթրում եմ, շատ չուշանայ:»
 — «Ա՛չքիս վրայ, քեռի Քուչի,
 Մի գլակ ա՛ խօ մի քուրք չի,
 Քու թանգագին խաթեր համար
 Ուրբաթ օրը համեցէք տար:
 Փողի մասին աւելնորթ ա,—
 Մեր մէջ խօսալն էլ ամօթ ա.

Ինչ մենձ բան ա, աս Հէր օխնած,
 Հա, Հա, Հա... մի գրգակի վարձ...»
 Ուրբաթ օրը քեռի Քուչին
 Ուտից առաջ, բաց բաց կուճին
 Թափ թափ տալով, ծանդրը ու մեծ,
 Ուստա կատի շէմքում կանգնեց.
 «Ուստէն ո՛ւր ա... փափախս ո՛ւր ա...»
 —Մի քիչ կացի, հրէս կերեայ:

*
 * *

Ուստէն էկա քուրքը հագին,
 Զանը տեսաւ, բեխի տակին
 Իրան իրան քիչ փնթփնթաց
 Ու մուշտարու վրայ թընդաց,—
 «Յըրտմտար էլար... վա՛հ, տնա՛շէն,
 Զես թողնում, որ մի շունչ քաշեն.
 Սհաթ խօ չի, դեռ հլա նոր եմ
 Յըցամ տեկ, թէ որ կարեմ:»
 —«Դէ, հէրօխնած, էթէ՛նց ասա,
 Էդ բարգանալը էլ ընչիս ա.
 Փող եմ տեկ, շուտով կարի,
 Թէ չէ, ասա՝ էղուց արի...»
 Ասա Քուչին ու նեղացած
 Վերադարձաւ գըլուխը բաց:

*
 * *

Մին էլ եկաւ, դարձեալ չըլար.
 Էս անգամը դիպան իրար.—
 Էլ անպատիւ, պետուր խօսքեր,
 Էլ հին ու նոր, էլ հէրն ու մէր,
 Էլ գո՛ղ Փիսօ, էլ քա՛ջալ Զուն...
 Բանը հասաւ դիւանբաշուն:
 Զունը մինչև գընաց-եկաւ,
 Ուստա կատուն կոտորն ընկաւ,—
 Գլուխն առաւ ու մի գըշեր
 Հայդէ—կորաւ. էն կորչին էր...

*

Էն օրւանից մինչև օրս էլ
 Զունն էս բանը չի մոռացել,
 Մտքումն հլա դեռ պահում ա.
 Որտեղ կատւին պատահում ա,
 Վրայ ա վաղում մորթուց քաշում,
 Իրան մորթին եզ ա ուզում.
 Իսկ սեւերես կատուն յանկարծ
 Եզ ա դառնում ու բարկացած
 Փշտացնում ա,—մըլթամ նոր եմ
 Յըրցամ տըեկ, թէ որ կարեմ:

1886.

6824-57

ՀԱՄԵՐԿ

Վրտակը ժայռից ներքև է թրուչում,
Թափ առած ընկնում քարերի զլխին,
Ջարկում աւաղին, շաչում է, ճըչում,
Ճըչում անհանգիստ փրփուրը բերնին:

Ինչպէս ծերունին ձայնով պառաւած
Չայնակցում է իւր թռունիկի երգին,
Այնպէս է մօտիկ անտառը կամաց
Արձագանք տալիս ջրբի աղմուկին:

Սակայն բնութեան զրւարթ համերգի
Անխօս ունկնդիրն յաւիտենական—
Փայռը մտախոհ՝ իւր այնայտ մտքի
Ետեւից ընկած լրսում է նըրան:

1890.

ԵՐԿՈՒ ՍԵՒ ԱՄՊ

Վաղուց թողած բարձր ու կանաչ
Դահլիճ իրանց հանդստութեան,
Երկու սև ամպ հողմի առաջ
Դրնում էին հալածական:

Սակայն հողմը չար հոտանքով
Բաժանել չէր կարողանում,
Որքան նրանց լայն երկընքով
Դէս ու դէն էր քշում, տանում...

Եւ անդադար զընում էին
Քրշած հողմի կատաղութեամբ,
Իրար կըպած, ի միասին
Երկու սև ամպ, երկու սև ամպ...

1894.

ԳԻՉԵՐԱՅԻՆ ՄՏՈՐՄՈՒՆՔ

Է՛յ աստղեր, աստղեր,
Երկրնքի աչքեր,
Որ այդպէս ցրւած
Ղողում էք վառւած,—
Գիտե՞ք թէ ինչեր
Կամ ինչ գիշերներ
Յիշեցնում էք ինձ...
Ապշեցնում էք ինձ.—
Ղողում էիք դուք,
Երբ ես դեռ մանուկ,
Աշխոյժ ու կայտառ,
Ձեզ նման պայծառ,
Թրրթրում էի
Եւ ցաւ չունէի:
Ղողում էք և արդ,
Երբ երիտասարդ,
Անհուն յոյսերով,
Խանդավառ սիրով
Եւ միշտ ուշառու
Նայում եմ հեռու...
Կը շողաք նաև
Ղերբմիս վերև...

1891.

ԱՄԱՌԱՅԻՆ ԵՐԵԿՈՅ

Ամրան գիշերւայ երկինքն աստղալի,
Իւր հսկայական վրլանի ներքոյ
Գրկած շարքերը բարձր լեռների,
Պատմում է երկրին մեծութիւնն Աստծոյ:

Եւ բարիքներով լցւած-լիացած
Երկիրն ունկնդիր երկնքի ճառին,
Քնեւոյց առաջ, խոնարհ, երկիւղած
Փառաբանում է մեծազօր Տէրին:

Եւ փառք են տալիս իմ շուրջը բոլոր
Ամեն մի տերև, ամեն շրնչաւոր...

1892.

Մէկն էլ այն է հոգուս անթիւ տենչերի,
 Որ իմ աչքով տեսնեմ յոյզը ջրրերի,—
 Արեւոծեղ ուկիւնտի մի տաղնապ.
 Ահեղագոչ ալիքները լեռնաչափ
 Բարձրանային իրար վրայ անդադար
 Եւ մըրիկը նրանց վրայ սաստկանար...
 Եւ զիտէի ժայռի գլխին ես կանգնած,
 Երբ հողմալոծ կոհակները մոլեղնած՝
 Մինչև երկինք փրփուր ու ջուր պայտէին
 Եւ, ոռնալով, բարձր ափերին դարկէին,
 Եւ խորտակւած, օրհասական հեծձանքով
 Հեռանային խաղաղացած յորձանքով,
 Եւ, խլաճայն մըռնչալով, նորից նոր
 Բարձրանային աղջամղջում հեռաւոր.
 Նոր յարձակմունք, անհաշտ կռիւ դալրաղնած...
 Եւ նայէի ժայռի գլխին ես կանգնած:

1892.

ԱՅՎԱԶՈՎՍԿՈՒ ՆԿԱՐԻ ԱՌՋԵՒ

Ծանր ալիքները լայն ուկիւնտի՝
 Խառնելով շերտը մռայլ մըշուշի,
 Կուտակւում էին գոռալով ահեղ
 Եւ մըրիկն ուժգին շնչում էր այնտեղ,—
 Անեղը և անվերջ
 Տարածութեան մէջ:

«Կանգնեցէք», գոչեց վրձինը ձեռքին
 Ծեր նկարիչը յուզւած տարերքին.
 Եւ, հնազանդւած հանճարի ձայնին,
 Մութ ալիքները, փոթորկի ժամին,
 Կտաւի վերայ
 Կանգնած են ահա:

Ես տեսայ Հսկայ
Տաղանդի մի գործ—
Անհաշտ Պոնտոսի
Ափերն ակեկոծ.
Տեսայ ծովափնեայ
Ժայռերը մեծ մեծ,
Տեսայ—Հիացայ՝
Եւ սիրտս բացւեց...
Եւ նորա խորքից—
Որպէս վանդակից
Արծիւը գերի—
Մի կարօտալի
Հառաչանք թռաւ,
Ծուխ դարձաւ, կորաւ
Դէպի ժայռերը
Իմ հայրենիքի,
Դէպի վայրերը
Իմ անցած կեանքի:

1894.

*) Այվազովսկաւ „Սև ծովի ափերը“ նկարի առաջ.

Հ Ի Ն Օ Ր Հ Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Կանաչ, վիթխարի ընկուղենու տակ
Իրանց հասակի կարգով, ծալպատակ,
Միասին բազմած,
Մի շրջան կազմած,
Քէֆ էին անում
Եւ ուրախանում
Մեր հսկայ պապերն ու մեր հայրերը—
Դիւղի տէրերը:

Մենք առույգ ու ժիր զեղջուկ մանուկներ—
Երեք դասընկեր,
Նրանց առաջին զլիսամերկ կանգնած,
Ձեռքներս խոնարհ կրճքներէս զըրած,
Զիւլ, ուժեղ ձայնով, նրանց սպասում,
Տաղ էինք ասում:

Երբ զարթաձայն մեր երգը լուեց
Մուսկ թամազէն բեխերն ոլորեց,

Նրա հետ վերցրին լիք բաժակները
Բոլոր մեծերը
Եւ մեզ օրհնեցին— «Ապրէք, երեխէք,
Բայց մեզ պէս չ'ապրէք...»

Ժամանակ անցաւ, նրանք էլ անցան...
Ուրախ երգերըս վշտալի դարձան,
Եւ ես լիշեցի մեր օրը լալիս,
Թէ մեզ օրհնելիս
Ինչու ասացին—Ապրէք, երեխէք,
Բայց մեզ պէս չ'ապրէք...

Խաղաղութիւն ձեզ, մեր խելօք պապեր,
Ձեզ տանջող ցաւը մեզ էլ է պատել...
Այժմ, տխրութեան թէ քէֆի ժամին,
Մենք էլ օրհնելիս մեր դաւակներին
Ձեր խօսքն ենք ասում—Ապրէք, երեխէք,
Բայց մեզ պէս չ'ապրէք...»

1887.

ԱՐՏԱՍՈՒՔՆԵՐ

Մութն էր երկինքը: Ոչ ոք չը տեսաւ
Բնութեան զործը զիշերւայ մըթնում,
Միայն առաւօտեան, երբոր լուսացաւ,
Մարդարտափայլ ցօղ իջել էր դաշտում:

*

Լուռ էր պօէտը թախիժը դէմքին.
Ինչ էր մտածում մարդիկ չիմացան,
Միմիայն տողերում, երբ ուր կարդացին,
Ըղգալուն սրբտի արցունքը տեսան:

1892.

Ի Մ Ե Ր Գ Ը

Ինձ մի խնդրիր, ես չեմ երգիլ,
 Հատ է տըխուր իմ երգը,
 Նորա ձայնը կը խորտակի
 Քնքոյշ սրտիդ բերկրանքը.
 Ո՛չ, քեզ համար այսպիսի երգ
 Երգելու չեմ ես երբէք:

Ես երգեցի սարի վըրայ
 Եւ չորացան խոտ ու վարդ,
 Անապատ է այնտեղ հիմայ,
 ՄԷ, ամալի անապատ.
 Հառաչանքից ալբամ սարում
 Էլ ծաղիկ չի դալարում:

Ես երգեցի կէս գիշերին.
 Վառ աստղերը իմ երգից

Գունատեցան, դողդողացին
 Եւ չըքացան երկնքից.
 Մէկը միայն, որ փայլում էր,
 Այն էլ մահւան աստղն էր...

Բոյր ու զեփիւռ ես կուգէի
 Եւ արշալոյս ոսկեվառ,
 Որ մի սիրոյ երգ հիւսէի
 Եւ երգէի քեզ համար,
 Բայց իմ սիրտը բռնած են դեռ
 Թոյն ու թախիժ և գիշեր:

1892.

Ժ Պ Տ ՈՒ Ն Ա Չ Ք Ե Ր

Դու շատ մի՛ գերելի ժպտուն աչքերին.
Նրանք շատ անգամ ծաղիկներ են վառ,
Բուսած կորստեան անդունդի ծալքին
Միամիտներին քարշելու համար:

Ահա պոէտն էլ միանգամ գերեց
Ժպտուն աչքերի հրրապուրանքին,
Նրանից յետոյ էլ վախճան չըկայ
Նորա ըզգայուն հոգու տանջանքին:

Օ՛ր, մի՛ հաւատալ ժպտուն աչքերին.
Նրանք շատ անգամ ծաղիկներ են վառ,
Թունաւոր օձ է պառկած տակերին,
Ներքեւ նախանձի դժոխք է խաւար:

Ահա պոէտն էլ շատ ու շատ անգամ
Խաբւած այդպիսի ժպտուն աչքերից,

Չարամիտներին դարձաւ բարեկամ
Եւ խեղճի սիրտը մաշեց դաւերից:

Դու շատ մի՛ խաբւիլ ժպտուն աչքերից.
Նրանք շատ անգամ ծաղիկներ են վառ,
Բուսնում են սրտի աւերակներից՝
Տխուր յատակը ծածկելու համար:

Ահա պոէտն էլ, որ այնքան յաճախ
Եւ տառապել է և վրշտեր ունի,
Ողջը ծածկելով ժպտում է ուրախ,
Կարծես քեզանից բաղդաւոր լինի...

1894.

Ե Ս Ա Ս Ա Յ Ի...

Ես ասացի.— դու ծաղկում ես,
 Որպէս շրքեղ մի գարուն,
 Եւ բոլորը, ինչ որ ունես,
 Կեանք է թողիւն ու սիրուն...
 Միայն ափսոս, սիրտդ է մեռած,
 Մենակ նա է չոր քեզնում...»
 Նա հառաչեց և ինձ ասաց,
 — «Մենակ սիրտս չես տեսնում:»

1894.

Կ Ա Ս Կ Ա Տ

Ո՞վ ես, չար ոգի, դժու, որ իմ սրտում
 Այսպիսի անխիղճ խօսքեր ես կարդում...
 «Խղճալի, նոյն իսկ այն շրթունքները,
 Որ համբուրում ես կախարդած մտքով,
 Գաղտնի ծաղրում են քո անբիծ սէրը,
 Որ փայփայում ես այդքան խնամքով...»

1892.

N - Ի Ն

Մի որոնիր մի ժամանակ
Արհամարձդ այս կրճքի տակ.
Հառաչանքով դուրս թռաւ նա
Եւ դատարկ է տեղը հիմայ...

Մի արտասուիր. հեռո՛ւ, խնդրեմ...
Քո հայեացքից միայն տըխրադէմ
Յիշատակներ պիտի զարթեն,
Եւ ի՛նչ օգուտ... ուշ է արդէն...

1890.

Մ Ո Ռ Ա Յ Ի Ա Ն Ս Ի Ր

Սիրում էի երբեմն քեզ...
Այժմ եւս տակաւին
Իմ սրտումը դու ապրում ես,
Բայց ոչ ուժով քո նախկին:

Առաջ հընչում էիր մաքուր,
Որպէս աղօլէք իմ հոգում,
Որպէս սիրոյ նախանձ ու հուր՝
Տաք արիւնս բորբոքում:

Այժմ՝ որպէս վաղուց մեռած
Բարեկամի լիշատակ,
Կամ մանկութեան օրով սիրած
Մի հին երգի եղանակ...

Եւ անունըդ այժմ տալիս
Էլ «Հոգեակ» չեմ ես ասում,
Չեմ աշխատում քուն մտնելիս,
Որ քեզ տեսնեմ երազում:

Բայց զարմանքով երբեմնապէս
Մտածում եմ ականայ,
Ինչո՞ւ էլ դու սիրելի չես,
Ինչո՞ւ ես քեզ մոռացայ...

1892.

ՆԱ ՆՍՏԱԾ ԷՐ...

Նա նստած էր դաշնամուրի առաջին,
Որպէս երգի մի վշտացած զիցուհի,
Եւ, նըւագի հնչիւններով տըխրաղին,
Այնքան աղղու պատմում էր վիշտն իւր սրտի,
Որ թվում էր այն հիացման ժամին ինձ,
Թէ արցունքն էր հոսում տըխուր աչքերից...

1893.

ԻՄ ՍԷՐԸ

Ես սիրել եմ վարդը տփգոյն,
Սիրուց տանջւած այտերի,
Մեղամաղձոտ խաղաղութիւնն
Զոյգ սևորակ աչքերի:

Ես պահել եմ սրտիս խորքում
Մի լուռ գաղտնիք սիրալին,
Եւ այն երբէք, ոչ մի երգում
Յայտնելու չեմ աշխարհին:

Բայց և պահել անկարող եմ,
Մ' դժար է համբերել,—
Չասել ինչով բախտաւոր եմ,
Չասել ինչպէս եմ սիրել:

1892.

Կ Ա Ր Օ Տ

Սրտիս թագուհի,
 Կարօտել եմ քեզ.
 Ա՛խ, ի՛նչ կը լինի
 Յանկարձ յայտնեա,
 Եւ թէկուզ իսկոյն
 Դարձեալ չքանաս,
 Որպէս զիշերւան
 Կարճատեւ երազ,
 Միայն թէ տեսնեմ
 Պատկերըդ մէկ էլ,
 Միմիայն թէ ասեմ,
 Ո՛նց եմ կարօտել...

1892.

Ն Մ Ա Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Եթէ մի օր, անուշ ընկեր,
 Դաս ալցելու իմ շերիմին
 Եւ նորաբոյս վառ ծաղիկներ
 Տեսնես փուլած չորս կողմին.

Դու չըկարծես թէ Հասարակ
 Ծաղիկներ են ոտքիդ տակ,
 Կամ թէ դարունն է այն բերել—
 Իմ նոր տունը զարդարել...

Նրանք չ'երգած իմ երգերն են,
 Որ սրտումըս ես տարայ,
 Նրանք սիրոյ այն խօսքերն են,
 Որ դեռ չ'ասած ես մեռայ...

Նրանք իմ ջերմ համբոյրներն են
 Այն աշխարհից ուղարկւած,

Որի ճամբան քո առաջի
Գերեզմանով է փակւած...

Քեզ համար եմ ողջ ուղարկել,
Որ քո կուրծքը զարդարես,
Որ խմանաս, թէ՛ և մեռել,
Չեմ մոռացել սակայն քեզ...

Եւ թէ մի օր, անուշ ընկեր,
Դաս ալցելու իմ շիրմին,
Յիշիր այս օրն և միտըդ բեր
Քո հեռացած մըտերմին.

Նա, կարկամած շրթունքներով
Գերեզմանի մութ խորքում,
Հսփուիւում է դեռ քո սիրով,
Քո անունն է դեռ երգում...

1894.

16306-16313

208

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL1333894 4

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL1333893 4

89

